

UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 13 lipca 2015 roku (data prezentaty k. 1) wnioskodawczyni M. S. wniosła o ustalenie, że w skład spadku po jej matce - E. Z., zmarłej 14 lutego 2015 roku, wchodzi: stanowiący odrębną nieruchomość lokal mieszkalny oznaczony numerem (...), położony w budynku przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy dla W. M.w W., VII Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą (...), z którym związany jest udział wynoszący (...) w nieruchomości wspólnej, którą stanowi prawo użytkowania wieczystego oraz części budynku i urządzenia, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli lokali, objęte księgą wieczystą (...), prowadzoną przez Sąd Rejonowy dla W. M.w W., VII Wydział Ksiąg Wieczystych o wartości 300.000 złotych.

We wniosku M. S. wskazała, że sprawa o stwierdzenie nabycia spadku prowadzona była pod sygnaturą XVI Ns 482/15, gdzie postanowieniem w tej sprawie wydanym w dniu 13 lipca 2015 roku Sąd stwierdził nabycie spadku po E. Z. przez jej córki, M. S. oraz B. D. określając udział w spadku każdej z nich w wymiarze 1/2. Wnioskodawczyni zaproponowała podział spadku po E. Z. poprzez przyznanie jej do czasu sprzedaży lokalu mieszkalnego o nr (...) znajdującego się w budynku przy ul. (...), a następnie o zaliczenie na poczet schedy spadkowej B. D. kwoty 35.000 złotych jako kwoty udziału zmarłej w zakupie kawalerki, stanowiącego następnie przedmiot darowizny dla P. D., córki B. D. oraz kwoty 24.000 złotych tytułem różnicy na korzyść B. D., jaka powstała przy rozliczeniu pomiędzy spadkobierczyniami środków pieniężnych zgromadzoną przez zmarłą.

Ponadto wnioskodawczyni wniosła o pomniejszenie kwoty uzyskanej ze sprzedaży lokalu mieszkalnego wchodzącego w skład spadku należnej B. D. o część kosztów jego utrzymania przez okres 360 miesięcy w wysokości 250 złotych miesięcznie, koszty utrzymania mieszkania w wysokości 550 złotych za poprzedzający wniosek okres rozliczeniowy, przyszłe koszty utrzymania mieszkania do dnia jego sprzedaży w wymiarze miesięcznym: 550 złotych tytułem czynszu oraz 200 złotych tytułem opłat za energię elektryczną, a także o koszty remontów niniejszego mieszkania (wniosek k. 22).

Na rozprawie w dniu 10 marca 2016 roku wnioskodawczyni co do zasady podtrzymała swój wniosek przy czym wyjaśniła, że kwota 24.000 złotych, o której odliczenie od kwoty uzyskanej ze sprzedaży przedmiotowego lokalu w części przypadającej B. D. wnosiła we wniosku, wynika z dokonanego przez E. Z. podziału swoich oszczędności, tj. darowizny kwoty 50.000 złotych na rzecz B. D. i kwoty 20.000 złotych na rzecz wnioskodawczyni. Z uzyskanej darowizny B. D. poniosła koszty pogrzebu w kwocie ok. 10.000 złotych, a następnie uzyskała z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zasiłek pogrzebowy w kwocie ok. 4.000 złotych, zatem pokryła wydatki związane w pogrzebem w wysokości 6.000 złotych. Wobec tego różnica między uzyskanymi przez spadkobierczynie darowiznami wynosi 24.000 złotych (protokół k. 38, 40 - 41).

Uczestniczka postępowania B. D. co do zasady przyłączyła się do wniosku, ale zakwestionowała kwoty wskazane przez wnioskodawczynię do potrącenia z kwoty uzyskanej ze sprzedaży lokalu wchodzącego w skład spadku. W pierwszej kolejności wskazała, że z otrzymanej przez E. Z. darowizny pokryła koszty pogrzebu, a także kwotę 10.000 złotych podzieliła między swoje córki, zatem różnica pomiędzy uzyskaną przez nią darowizną a darowizną uzyskaną przez wnioskodawczynię wynosi jedynie 10.000 złotych. Następnie wskazała, że koszty utrzymania przedmiotowego lokalu powinny spoczywać na M. S., ponieważ ona w tym lokalu zamieszkuje. Ponadto wyraziła zamiar zawarcia ugody stanowiącej, że w przypadku sprzedaży lokalu wchodzącego w skład spadku z przydającej jej części ceny sprzedaży zwróci wnioskodawczyni kwotę 45.000 złotych, będącą sumą kwoty 10.000 złotych, tj. różnicy pomiędzy uzyskanymi przez spadkobierczynie darowizn oraz kwoty 35.000 złotych, jaką spadkodawczyni uiściła tytułem zapłaty ceny za mieszkanie, które następnie było przedmiotem darowizny na rzecz P. D.. Uczestniczka wskazała, iż koszty pogrzebu były znacznie wyższe niż wskazane w dołączonych do akt sprawy dokumentach i dotyczyły one m.in. przygotowania uroczystości pogrzebowej, tzw. „konsolacji”. Nie potwierdziła jednak tego, by otrzymała w ogóle zasiłek pogrzebowy (protokół k. 38, 40 - 41).

W dalszym toku postępowania wnioskodawczyni zmodyfikowała swoje stanowisko i zrezygnowała z wyrażonego we wniosku żądania pomniejszenia przypadającego B. D. udziału w kwocie ceny sprzedaży lokalu nr (...) przy ul. (...) o koszty jego utrzymania. W pozostałym zakresie wnioskodawczyni popierała wniosek. Wskazała także, że E. Z. posiadała rachunek bankowy, na którym zgromadzone były środki pieniężne w kwocie około 10.000 złotych. Środki te zostały wypłacone, a następnie podzielone przez wnioskodawczynię i uczestniczkę postępowania pomiędzy siebie. Nie przedstawiła jednak żadnych dowodów wskazujących na to, że uczestniczka otrzymała zasiłek pogrzebowy, a tym bardziej na jego wysokość.

Stanowisko uczestniczki postępowania na dalszym jego toku nie uległo zasadniczej zmianie - wskazała ona jedynie, że satysfakcjonuje ją spłata przez wnioskodawczynię w kwocie 143.500 złotych oraz potwierdziła, że otrzymała od wnioskodawczyni kwotę 3.000 złotych. Konsekwentnie wskazywała, iż poniosła koszty tzw. „konsolacji”, ale nie może przedstawić stosownego rachunku potwierdzającego ich dokładną wysokość (protokół rozprawy k. 73).

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 23 czerwca 2005 roku E. Z. razem z L. D. kupili spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nr (...) usytuowanego w budynku przy ul. (...) w W.. Udział E. Z. w powyższym prawie wynosił 32/100, a wysokość ceny kupna tego udziału wynosiła 35.000 złotych. W tym samym dniu E. Z. oraz L. D. dokonali darowizny swoich udziałów w powyższym spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu na rzecz swojej wnuczki - P. D., córki B. D. (okoliczność bezsporna, akt notarialny z 23 czerwca 2005 roku, k. 52-55).

W dniu 4 czerwca 2014 roku E. Z. podarowała B. D. 50.000 złotych tytułem darowizny (okoliczność bezsporna, potwierdzenie przelewu k. 50). Tego samego dnia E. Z. przekazała też M. S. kwotę 18.000 złotych (okoliczność niesporna, oświadczenie M. S. k. 44).

E. Z. zmarła w dniu 14 lutego 2015 roku, zaś spadek po niej nabyły na podstawie ustawy córki M. S. i B. D. w udziałach wynoszących po 1/2 części spadku (postanowienie z dnia 13 lipca 2015 roku wydane w sprawie o sygn. akt XVI Ns 482/15).

E. Z. była właścicielem lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość, oznaczonego numerem (...) położonego w budynku przy ul. (...) w W., z którym związany jest udział wynoszący (...) w nieruchomości wspólnej, którą stanowi prawo użytkowania wieczystego oraz części budynku i urządzenia, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli lokali o wartości 300.000 złotych. Należały do niej także ruchomości w postaci mebli i pralki stanowiących wyposażenie w/w lokalu mieszkalnego o łącznej wartości 1.000 złotych. Przysługiwały jej również środki pieniężne zgromadzone na rachunku bankowym nr: (...) prowadzonym przez (...) Bank (...) spółkę akcyjną z siedzibą w W. w wysokości 15.107,76 złotych (okoliczności bezsporne, dowód: odpis zupełny księgi wieczystej (...) k 31,32; informacja z dnia 4 kwietnia 2016 roku, k. 60).

M. S. wraz z mężem i E. Z. zamieszkiwała w przedmiotowym lokalu i partycypowała w kosztach jego utrzymania. Po śmierci E. Z. lokal ten znajduje się w faktycznym władaniu M. B. oraz jej męża, którzy pokrywają koszty utrzymania mieszkania (okoliczność niesporna).

M. S. w dniu śmierci E. Z. wypłaciła z w/w rachunku bankowego E. Z. kwotę 1.030 złotych (zeznania M. S. k. 73,74). Na koniec dnia 14 lutego 2015 roku saldo tego rachunku wynosiło 14.077,76 złotych (informacja z dnia 4 kwietnia 2016 roku k. 60).

Po dniu 14 lutego 2015 roku M. S. wypłaciła środki w wysokości 14.077,76 złotych z w/w rachunku bankowego E. Z., a częścią tej kwoty, tj. 3.000 złotych, podzieliła się z B. D. (okoliczność bezsporna, zeznania M. S. k. 73 – 73v, zeznania B. D. k. 73 – 73v).

B. D. poniosła koszty pogrzebu E. Z. w kwocie 9.310 złotych. Poniosła także koszty związane z przygotowaniem poczęstunku po pogrzebie matki – tzw. „konsolacji” (potwierdzenie przelewu k. 49; zeznania B. D. k. 73 – 73v).

M. S. pracuje zawodowo i prowadzi gospodarstwo domowe wraz z mężem, który także pracuje zawodowo. Nie ma ona nikogo na utrzymaniu. Posiada odpowiednie możliwości i zasoby finansowe by spłacić B. D. (zeznania M. S. k. 41).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dowody w postaci powyżej przywołanych dokumentów złożonych do akt. Sąd dał im wiarę w całości, gdyż nie dopatrywał się w nich niczego, co uzasadniałoby powzięcie jakichkolwiek wątpliwości co do ich wiarygodności i mocy dowodowej. Także strony nie kwestionowały ich wiarygodności i rzetelności, zatem stanowiły podstawę dla czynionych w sprawie ustaleń.

Dodatkowo ustalając stan faktyczny Sąd uwzględnił zgodne twierdzenia wnioskodawczyni oraz uczestniczki stosownie do treści art. 229 kpc oraz twierdzenia strony, którym przeciwnik nie zaprzeczył w trybie art. 230 kpc. Sąd co do zasady obdarzył także walorem wiarygodności zeznania wnioskodawczyni - z istotnym wyłączeniem dotyczącym otrzymania przez uczestniczkę zasiłku pogrzebowego. W tym zakresie nie znalazły one bowiem potwierdzenia w pozostałym materiale dowodowym zgromadzonym w sprawie.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Wniosek jest zasadny i zasługuje na uwzględnienie. Należy wskazać, iż z zgodnie z art. 1037 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks cywilny (Dz. U. z 2016 r. poz. 380 ze zm., powoływany dalej w skrócie jako kc) dział spadku może nastąpić bądź na mocy umowy między spadkobiercami, bądź **na mocy orzeczenia sądu** na żądanie któregośkolwiek ze spadkobierców. Stosownie do odesłania zawartego w art. 1035 kc, do działu spadku mają odpowiednie zastosowanie przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych uzupełniające art. 1037-1046 kc, należy także uwzględnić reguły zawarte w art. 680-689 oraz art. 608, 618 § 2 i 3, art. 619-625 i 1066-1071 ustawy z dnia 17 listopada 1964 roku – Kodeks postępowania cywilnego (tj. Dz. U. z 2014 roku, poz. 101 ze zm., powoływany dalej w skrócie jako kpc).

Zgodnie z art. 210 kc w zw. z art. 1035 kc każdy ze spadkobierców może domagać się przeprowadzenia działu spadku pozostawionego przez spadkodawcę. Natomiast zgodnie z art. 684 kpc, skład i wartość spadku ulegającego podziałowi ustala sąd. O rozstrzygnięciach dotyczących dzielonego majątku decydują we wszystkich sprawach działowych (zniesienie współwłasności, dział spadku, podział majątku wspólnego małżonków) okoliczności istniejące w chwili podziału (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z 27 sierpnia 1979 roku, III CRN 137/79, OSNC 1980/1-2/33, LEX nr 2421). Należy także zwrócić uwagę, iż skład spadku, który ma być przedmiotem działu, sąd ustala w zasadzie na podstawie wyjaśnień uczestników. Jeżeli jednak zachodzą w tym względzie sprzeczności, obowiązkiem sądu jest ich wyjaśnienie. W każdym wypadku wymaga udowodnienia własność nieruchomości spadkowej (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z 11 marca 1985 roku, III CRN 52/85, LEX nr 8696).

W postępowaniu o dział spadku jego stan ustala się według chwili otwarcia spadku, jego wartość zaś – według cen z chwili dokonania działu (vide: uchwała Sądu Najwyższego z 27 września 1974 roku, III CZP 58/74, OSNC 1975, nr 6, poz. 90, LEX nr 1801; postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2011 roku, IV CSK 521/2010, LEX nr 1102544). Wartość przedmiotu zniesienia współwłasności, jeżeli nie jest to gospodarstwo rolne, ustala się na podstawie cen rynkowych (postanowienie Sądu Najwyższego z 30 grudnia 1975 roku, III CRN 349/75, LEX nr 7786). Jeżeli uczestnicy postępowania zgodnie określą wartość przedmiotów spadkowych, jest to dla sądu wiążące – chyba, że budzi ona uzasadnione wątpliwości co do zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2001 r., V CKN 482/00, LEX nr 52640). W razie sporu co do wartości przedmiotu ocenia się ją na podstawie opinii biegłego (podobnie: Skowrońska-Bocian Elżbieta, Wierciński Jacek [w:] Gudowski J. [red.], Kodeks cywilny. Komentarz. Spadki, Lexis Nexis 2013).

W niniejszej sprawie skład spadku, tj. prawo własności do lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość oznaczonego numerem 21, położonego przy ul. (...) w W., z którym jest związany udział wynoszący (...) w nieruchomości wspólnej, którą stanowi prawo użytkowania wieczystego oraz część budynku i urządzenia, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli lokali, wartość wyposażenia przedmiotowego lokalu należącego do spadkodawczyni, a także środki pieniężne zgromadzone na rachunku bankowym prowadzonym przez (...) Bank (...)

S.A. (dalej jako: (...)) w wysokości 14.077,76 złotych) Sąd ustalił w oparciu o odpis księgi wieczystej o numerze (...) oraz informację o stanie konta rachunku bankowego należącego do zmarłej. Z kolei krąg spadkobierców stwierdzony został postanowieniem wydanym przez tutejszy Sąd w dniu 13 lipca 2015 roku w sprawie o sygn. akt XVI Ns 482/15.

Wartość w/w lokalu oraz jego wyposażenia wchodzącego w skład spadku Sąd ustalił w oparciu o zgodne oświadczenia wnioskodawczyni i uczestniczki postępowania z uwagi na to, iż treść tych oświadczeń te nie wzbudziła wątpliwości Sądu co do ich zgodności ze stanem rzeczywistym. Natomiast wartość środków pieniężnych zgromadzonych na rachunku bankowym stanowiła okoliczność bezsporną.

Mając na względzie powyższe okoliczności Sąd w **punkcie I** postanowienia orzekł, że w skład masy spadkowej po E. Z., córce B. i A., zmarłej w dniu 14 lutego 2015 roku w W., ostatnio stale zamieszkałej w W. przy ul. (...) wchodzi: stanowiący odrębną nieruchomość lokal mieszkalny, oznaczony numerem (...), położony w budynku przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy (...) w W., VII Wydział Ksiąg Wieczystych, prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), z którym związany jest udział wynoszący (...) w nieruchomości wspólnej, która stanowi prawo użytkowania wieczystego oraz części budynku i urządzenia, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli lokali, objęte księgą wieczystą (...), prowadzoną przez Sąd Rejonowy dla (...) w W., VII Wydział Ksiąg Wieczystych o wartości 300.000 złotych, ruchomości w postaci mebli i pralki stanowiących wyposażenie przedmiotowego lokalu mieszkalnego o łącznej wartości 1.000 złotych oraz środki pieniężne zgromadzone na rachunku bankowym o nr (...) prowadzonym przez (...) w wysokości 14.077,76 złotych.

W przedmiotowym stanie rzeczy jedynym składnikiem majątku spadkowego pozostałym do podziału był lokal nr (...) przy ul. (...) w W., bowiem środki pieniężne gromadzone na rachunku bankowym w wysokości 14.077,76 złotych zostały wypłacone przez wnioskodawczynię M. S..

Zgodnie z treścią art. 211 kc każdy ze współwłaścicieli może żądać, ażeby zniesienie współwłasności nastąpiło przez podział rzeczy wspólnej, chyba że podział byłby sprzeczny z przepisami ustawy lub ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem rzeczy albo pociągałoby za sobą istotną zmianę rzeczy lub znaczne zmniejszenie jej wartości. Natomiast art. 212 § 1 kc stanowi, że jeżeli zniesienie współwłasności następuje na mocy orzeczenia sądu, wartość poszczególnych udziałów może być wyrównana przez dopłaty pieniężne. Przy podziale gruntu sąd może obciążyć poszczególne części potrzebnymi służebnościami gruntowymi. Rzecz, która nie daje się podzielić, może być przyznana stosownie do okoliczności jednemu ze współwłaścicieli z obowiązkiem spłaty pozostałych albo sprzedana stosownie do przepisów postępowania cywilnego (art. 212 § 2 kc).

Podział fizyczny rzeczy jest podstawowym sposobem zniesienia współwłasności, wyraźnie preferowanym przez ustawę zarówno w przypadku drodze umowy zawartej pomiędzy stronami, jak i w drodze zniesienia współwłasności na mocy orzeczenia sądowego. Pogląd ten znajduje odzwierciedlenie zarówno w stanowiskach zajmowanych przez przedstawicieli doktryny, jak i w judykaturze (vide: postanowienia Sądu Najwyższego: z 30 października 1978 roku, III CRN 214/78, LEX nr 8143; z 16 listopada 1993 roku, I CRN 176/93, LEX nr 158139; z 29 lipca 1998 roku, II CKN 748/97, Biuletyn SN 1999, nr 1, str. 9, LEX nr 786600; z 9 września 2011 roku, I CSK 674/2010, IC 2012, nr 7-8, str. 46, LEX nr 960518). Jednakże w sytuacji, gdy zniesienie współwłasności następuje na podstawie orzeczenia, sąd powinien brać pod uwagę przede wszystkim ten sposób wyjścia z niepodzielności, chyba że nie są nim zainteresowani sami współwłaściciele (vide: postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 5 lutego 2010 roku, III CSK 195/09, LEX nr 585823, z dnia 15 czerwca 2012 roku, II CSK 582/11, LEX nr 1289195, z dnia 2 kwietnia 2014 roku, IV CSK 431/13, LEX nr 1475181). Ponadto wyodrębniony już lokal mieszkalny może ulec podziałowi na dwa samodzielne mieszkania jedynie wówczas, gdy podział taki nie pozostaje w sprzeczności z kryteriami określonymi w art. 211 kc. Wskazane zaś w tym przepisie ograniczenia fizycznego podziału rzeczy mają miejsce, gdy wydzielenie każdemu ze współwłaścicieli rzeczy fizyczne jest wprawdzie możliwe, ale pozostaje w sprzeczności z jej społeczno-gospodarczym przeznaczeniem.

Przenosząc powyższe rozważania na realia rozpatrywanej sprawy należy w pierwszej kolejności podkreślić, iż żadna z uczestniczek postępowania nie była zainteresowana podziałem lokalu mieszkalnego wchodzącego w skład masy

spadkowej. Poza tym już we wniosku M. S. wносиła o zniesienie współwłasności stosownie do treści art. 212 § 2 kc, natomiast podczas uczestniczka postępowania B. D. nie oponowała co do takiego sposobu działu spadku.

Ponadto przy dokonywaniu podziału niniejszego składnika należało uwzględnić kwoty darowizn dokonywanych przez spadkodawczynię na rzecz wnioskodawczyni i uczestniczki postępowania. Stosownie do treści art. 1039 ust. 1 kc jeżeli w razie dziedziczenia ustawowego dział spadku następuje między zstępnymi albo między zstępnymi i małżonkiem, spadkobiercy ci są wzajemnie zobowiązani do zaliczenia na schedę spadkową otrzymanych od spadkodawcy darowizn oraz zapisów windykacyjnych, chyba że z oświadczenia spadkodawcy lub z okoliczności wynika, że darowizna lub zapis windykacyjny zostały dokonane ze zwolnieniem od obowiązku zaliczenia. Użytego w powołanym przepisie określenie „darowizna” nie oznacza tylko przysporzenia w ramach umowy darowizny, ale należy przez to rozumieć wszelkie przysporzenia dokonane pod tytułem darmym, chyba że chodzi o przysporzenia, o których mowa w art. 1039 § 3 kc (tj. drobne darowizny zwyczajowo w danych stosunkach przyjęte lub świadczona korzyść nie jest wymierna (analogicznie uznał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 23 listopada 2012 roku, I CSK 217/12, LEX nr 1284691)). Zaliczenie na schedę spadkową przeprowadza się w ten sposób, że wartość darowizn lub zapisów windykacyjnych podlegających zaliczeniu dolicza się do spadku lub do części spadku, która ulega podziałowi między spadkobierców obowiązanych wzajemnie do zaliczenia (a nie innych osób), po czym oblicza się schedę spadkową każdego z tych spadkobierców, a następnie każdemu z nich zalicza się na poczet jego schedy wartość darowizny lub zapisu windykacyjnego podlegającej zaliczeniu (art. 1042 § 1 kc).

W niniejszej sprawie wartość spadku wynosiła łącznie 384.107,76 złotych ($300.000 + 1.000 + 14.077,76 + 1.030 + 50.000 + 18.000$). Zgodnie z postanowieniem stwierdzającym nabycie spadku po E. Z. schedy poszczególnych spadkobierców wynosiły więc po 192.053,88 złotych (tj. $384.107,76:2=192.053,88$), gdyż B. D. oraz M. S. odziedziczyły spadek po E. Z. w wymiarze 1/2 części spadku. Po uwzględnieniu otrzymanych darowizn schedą B. D. wyniosła 139.053,88 złotych (tj. $192.053,88 - 50.000 - 3.000=139.053,88$), a schedą M. S. wyniosła 160.946,12 złotych (tj. $192.053,88 - 18.000 - 12.107,76 - 1000 = 160.946,12$).

Przy ustalaniu wysokości schedy spadkowej dla B. D., Sąd wziął pod uwagę kwotę darowizny, jaką otrzymała ona od zmarłej tj. 50.000 złotych, ale także kwotę, jaką otrzymała ona od M. S. w wysokości 3.000 złotych, pochodzącą z rachunku bankowego E. Z.. Z kolei ustalając schedę spadkową należną M. S. Sąd uwzględnił darowiznę na jej rzecz dokonaną przez E. Z. w kwocie 18.000 złotych, kwotę 12.107,76 złotych jako sumę środków wypłaconych przez wnioskodawczynię z rachunku bankowego należącego do zmarłej pomniejszoną o 3.000 złotych, które wnioskodawczyni dała uczestniczce, a także wartość ruchomości znajdujących się w przedmiotowym lokalu o wartości 1.000 złotych.

Należy wskazać, iż przy ustalaniu wysokości sched spadkowych należnych spadkobierczyniom Sąd nie uwzględnił wniosku M. S. o pomniejszenie schedy należnej B. D. o kwotę 35.000 złotych, jaką zmarła E. Z. zapłaciła tytułem ceny udziału w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego przy ul. (...) w W., który następnie darowała tytułem darowizny córce B. P. D.. W niniejszej sprawie nabycie spadku przez wnioskodawczynię i uczestniczkę odbyło się na podstawie ustawy (vide: postanowienie z dnia 13 lipca 2015 roku wydane w sprawie o sygn. akt XVI Ns 482/15). Powołany wyżej przepis art. 1039 § 1 wyznacza przesłanki, które muszą zaistnieć aby zaktualizował się obowiązek spadkobierców do zaliczenia na schedę spadkową otrzymanych od spadkodawcy darowizn i zapisów windykacyjnych. Pierwszą z tych przesłanek jest podstawa dziedziczenia – przepis stanowi, iż musi ono nastąpić na podstawie ustawy. W dalszej kolejności przepis wyznacza krąg spadkodawców, wobec których aktualizuje się zobowiązanie do zaliczenia darowizn oraz zapisów windykacyjnych na schedę spadku – obowiązek ten aktualizuje się, gdy dziedziczenie następuje pomiędzy zstępnymi lub pomiędzy zstępnymi i małżonkiem. Ostatnią przesłankę, wywnioskowaną a contrario z powołanego przepisu jest warunek, aby z oświadczenia spadkodawcy lub z okoliczności nie wynikało, że dokonane przez spadkodawcę darowizna lub zapis windykacyjny zostały dokonane ze zwolnieniem od obowiązku zaliczenia. Jedynie gdy zachodzą wszystkie te przesłanki spadkobiercy zobowiązani są dokonać stosownych zaliczeń na schedę spadkową.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, iż przedmiotowa darowizna w kwocie 35.000 złotych na rzecz P. D. nie jest darowizną podlegającą zaliczeniu na schedę spadkową. Dziedziczenie spadku w niniejszej sprawie odbyło się na mocy ustawy między M. S. a B. D. i tylko darowizny dokonane przez spadkodawczynię na ich rzecz podlegają zaliczeniu na schedę spadkową. **Przy zaliczaniu darowizn na schedę spadkową bierze się pod uwagę tylko darowizny dokonane na rzecz spadkobierców uczestniczących w dziale, a nie uwzględnia się darowizn uczynionych na rzecz innych osób** (Doliczanie darowizn [w:] Zachówek w polskim prawie spadkowym, P. Księżak, LexisNexis 2012). P. D. nie jest spadkobierczynią E. Z. i wbrew twierdzeniom wnioskodawczyni - nie ma jakichkolwiek podstaw prawnych do zaliczania darowizn dokonanych na jej rzecz na schedę spadkową B. D.. Potwierdza to zresztą analiza treści art. 1041 kc. Zatem Sąd nie uwzględnił wniosku M. S. w tym zakresie.

Znosząc współwłasność rzeczy wymienionych w **punkcie I** Sąd postanowił przyznać je na wyłączną własność wnioskodawczyni M. S.. Postanowienie w zakresie lokalu mieszkalnego nr (...) przy ul. (...) pozostaje w zgodzie z wnioskiem o dział spadku. Należy także podkreślić, że w trakcie postępowania strony nie prowadziły w tym zakresie sporu. Sąd uwzględnił sytuację majątkową wnioskodawczyni, mając na uwadze treść przepisu art. 212 § 2 kc, w myśl którego dział spadku poprzez przyznanie składnika majątkowego w całości na rzecz jednego ze spadkobierców pociąga za sobą skutek w postaci obowiązku spłaty na rzecz pozostałych spadkobierców. W orzecznictwie podkreśla się, iż decyzja o zniesieniu współwłasności przez przyznanie rzeczy jednemu ze współwłaścicieli ze spłatą na rzecz drugiego należy do swobodnej oceny sądu, po rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy, przy czym jedną z wytycznych, którą Sąd winien się kierować, jest **możliwość dokonania spłaty przez współwłaściciela, któremu ma być rzecz przyznana** (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 17 września 2014 roku, I CSK 717/13, LEX nr 1532948, z dnia 24 stycznia 2013 roku, V CSK 132/12, LEX nr 1296719).

W ocenie Sądu aktualna sytuacja majątkowa M. S. pozwala na przyjęcie, iż będzie ona w stanie spłacić B. D.. Wnioskodawczyni pracuje zawodowo, posiada oszczędności, nie ma nikogo na utrzymaniu, a pozostałe środki konieczne do spłaty na rzecz B. D. będą pochodziły z majątku jej męża (protokół rozprawy k. 73 – 73v). Mając na uwadze, iż wnioskodawczyni posiada możliwość uczynienia zadość obowiązkowi spłaty uczestniczki, Sąd orzekł w tym zakresie zgodnie z wnioskiem.

Rozstrzygając co do pozostałych składników masy spadkowej, wymienionych w **punkcie I w podpunktach 1 i 3** Sąd postanowił przyznać je na własność wnioskodawczyni. Z uwagi na fakt korzystania przez wnioskodawczynię z lokalu mieszkalnego, o którym mowa wyżej podjęcie przez Sąd odmiennego rozstrzygnięcia co do ruchomości stanowiących jego wyposażenie przeczyłoby logice i prowadziłoby jedynie do generowania kolejnych, niepotrzebnych konfliktów pomiędzy członkami bliskiej rodziny. Ponadto uczestniczka w trakcie postępowania nie zgłaszała sprzeciwu czy zastrzeżeń wobec takiego rozstrzygnięcia.

Analogicznie w stosunku do środków pieniężnych zgromadzonych przez E. Z. na rachunku bankowym Sąd uznał, iż znajdują się one w dyspozycji wnioskodawczyni. Należy pamiętać, iż M. S. dokonała już wypłaty przedmiotowych środków z tego rachunku, ponadto przekazała ich część B. D..

Mając na względzie powołane wyżej okoliczności, Sąd orzekł jak w **punkcie II** sentencji, przyznając opisane wyżej składniki spadku na wyłączność wnioskodawczyni M. S., zaś w **punkcie III** – zgodnie z treścią art. 212 § 2 kc – zasądził od niej spłatę na rzecz B. D.. Wysokość wskazanej kwoty została ustalona przez Sąd stosowanie do wysokości sched przypadających spadkobierczyniom oraz w oparciu o niżej powołane przepisy.

W myśl przepisów postępowania cywilnego (art. 686 kpc) w postępowaniu działowym sąd rozstrzyga także o istnieniu zapisów zwykłych, których przedmiotem są rzeczy lub prawa należące do spadku, jak również o wzajemnych roszczeniach pomiędzy spadkobiercami z tytułu posiadania poszczególnych przedmiotów spadkowych, pobranych pożytków i innych przychodów, poczynionych na spadek nakładów i **splaconych długów spadkowych**. Stosownie zaś do art. 1034 § 1 kc, do chwili działu spadku spadkobiercy ponoszą solidarną odpowiedzialność za długi

spadkowe. Jeżeli jeden ze spadkobierców spełnił świadczenie, może on żądać zwrotu od pozostałych spadkobierców w częściach, które odpowiadają wielkości ich udziałów.

Jak stanowi przepis art. 922 § 3 kc – do długów spadkowych m. in. należy **zaliczyć koszty pogrzebu spadkodawcy**, w takim zakresie, w jakim pogrzeb ten odpowiada zwyczajom przyjętym w danym środowisku. Z kolei dług spadkowy związany ze wzniesieniem nagrobka jako zobowiązanie pieniężne podlega rozliczeniu w postępowaniu działowym według nominalnej wysokości (vide: uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 1988 roku, III CZP 86/88, OSNC 1989/12/201). W niniejszej sprawie Sąd ustalił, iż koszty pogrzebu E. Z. poniosła wyłącznie B. D. która wykazała, iż wynosiły one 9.310 złotych i podlegały rozpatrzeniu w tym postępowaniu, na podstawie art. 686 kpc.

Wobec tego ustalenia kwota należna do spłaty z tego tytułu wyniosła 4.655 złotych od wnioskodawczynie na rzecz B. D. (tj. $9.310:2=4.655$). Mając na względzie wysokość schedy B. D. (tj. 139.053,88 złotych) Sąd w **punkcie III** zasądził od wnioskodawczynie M. S. tytułem spłaty na rzecz B. D. kwotę 143.708,88 złotych (tj. 139.053,88 + 4.655), płatną w terminie 30 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszego postępowania – zgodnie z art. 212 § 3 kc.

Należy także pamiętać, iż na gruncie przepisów regulujących postępowanie nieprocesowe zasada kontradiktoryjności właściwa procesowi doznaje licznych ograniczeń. Nie dotyczy to jednak spraw, w których uczestnicy są w różnym stopniu zainteresowani w wyniku postępowania lub gdy ich interesy są sprzeczne. Do tej kategorii spraw należą między innymi sprawy o zniesienie współwłasności, w których uczestnicy domagają się rozliczenia pożytków z rzeczy wspólnej lub nakładów na tę rzecz poczynionych. W takich sprawach działanie sądu z urzędu i prowadzenie dowodu niewskazanego przez stronę jest dopuszczalne **tylko w wyjątkowych sytuacjach** oraz musi wynikać z opartego na zobiektywizowanej ocenie przekonania o konieczności jego przeprowadzenia (analogicznie uznał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 23 sierpnia 2012 roku, II CSK 5/12, LEX nr 1231479). Oznacza to, iż to do inicjatywy wnioskodawczynie czy uczestniczki należało przedstawienie dowodów potwierdzających istotne dla nich okoliczności prawne – zgodnie z art. 6 kc i art. 232 kpc. Uwagi te należy odnieść do kilku poniższych kwestii.

W niniejszej sprawie wnioskodawczynie podnosiła, iż uczestniczka otrzymała zasiłek pogrzebowy, a zatem wysokość jej wydatków na pogrzeb spadkodawczynie była faktycznie niższa. Tym niemniej wnioskodawczynie nie przedstawiła żadnych dowodów na okoliczność uzyskania tego zasiłku przez uczestniczkę, ani tym bardziej – na jego wysokość. Wnioskodawczynie nie przedstawiła w tym zakresie żadnego zaświadczenia, kopii decyzji czy choćby potwierdzenia przelewu. Wskazana wyżej zasada kontradiktoryjności nie uprawniała do zastępowania w tym zakresie wnioskodawczynie przez Sąd tym bardziej, iż uczestniczka nie potwierdziła okoliczności otrzymania zasiłku pogrzebowego, ani jego wysokości. Warto także wskazać, iż zgodnie z art. 922 kc zasiłek pogrzebowy w ogóle nie wchodzi w skład spadku.

Należy także wskazać, iż uczestniczka B. D. konsekwentnie wskazywała, iż poniosła koszty poczęstunku dla gości uroczystości pogrzebowej po spadkodawczynie – tzw. „konsolacji”. Tym samym globalnie koszty pogrzebu były prawdopodobnie wyższe niż wynikające z potwierdzenia przelewu (k. 49), ale nie na wszystkie wydatki uczestniczka miała stosowne rachunki. Z powyżej wskazanych przyczyn – tj. braku ich udowodnienia - nie zostały one więc uwzględnione w finalnym rozliczeniu pomiędzy wnioskodawczynią i uczestniczką.

W początkowej fazie postępowania wnioskodawczynie wносиła o uwzględnienie w finalnym rozliczeniu poniesionych przez nią kosztów utrzymania lokalu nr (...) przy ul. (...) w W. za stosunkowo długi okres czasu. Wprawdzie w toku sprawy odstąpiła od tego żądania tym niemniej należy wskazać, iż w postanowieniu o dziale spadku sąd nie orzeka o niespłaconych długach spadkowych. Przedmiotem działu spadku mogą być wyłącznie aktywa, a zatem stan czynny spadku. Podział długów spadkowych jest natomiast tylko konsekwencją dokonania działu aktywów i następuje z mocy samego prawa. Wynika to z art. 1034 § 2 i art. 1081 kc (vide: uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 września 1968 roku, III CRN 209/68, OSNCP 1969, nr 6, poz. 112, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 1972 roku, III CRN 477/71, OSPiKA 1972, nr 9, poz. 174; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2000 roku, I CKN 295/00, OSNC 2001/2/32). Tym samym nie było podstaw do uwzględnienia w rozliczeniu wpłat

dokonanych przez wnioskodawczynię na utrzymanie w/w lokalu mieszkalnego gdyż w ogóle nie stanowiły one długu spadkowego.

Nie uszedł także uwadze Sądu fakt, iż wnioskodawczyni od śmierci E. Z. jest wyłączną posiadaczką tego lokalu, a zatem niewątpliwie uzyskiwała z tego względu materialne korzyści, których pozbawiona była z kolei uczestniczka. Nie zgłosiła ona jednak ostatecznie do rozliczenia swoich roszczeń wobec wnioskodawczyni o posiadanie tego przedmiotu spadkowego i nie złożyła w tym zakresie żadnych wniosków dowodowych. Sąd nie miał obowiązku podejmowania w tym zakresie inicjatywy dowodowej z urzędu. Dopuszczenie dowodu z urzędu nie wskazanego przez stronę jest prawem, nie zaś obowiązkiem sądu, co sprawia, iż w razie gdy sąd z prawa tego nie skorzysta, strona nie może w tych okolicznościach konstruować uzasadnionego zarzutu (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2000 roku, II CKN 1322/00, LEX nr 51967).

Podstawą rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zawartego w **punkcie IV sentencji** był art. 520 § 1 kpc zgodnie z którym każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie. Przepis powyższy określa ogólną zasadę ponoszenia kosztów w postępowaniu nieprocesowym, która **może** jednak w szczególnych sytuacjach ulec zmodyfikowaniu, świadectwem czego jest treść art. 520 § 2 i 3 kpc. Tym niemniej już nawet gramatyczna wykładnia wskazanych przepisów jednocześnie wskazuje, iż zastosowanie określonych w nich instytucji prawnej i obciążanie poszczególnych uczestników kosztami **zależy od samodzielnej oceny i decyzji Sądu**. W żadnym wypadku nawet stwierdzenie, że interesy uczestników były rozbieżne, nie powoduje to prawnego obowiązku zasądzenia od któregośkolwiek nich kosztów postępowania, jak to ma miejsce w procesie. Tego rodzaju interpretacja w/w przepisów jest powszechnie przyjęta i ustalona w orzecznictwie Sądu Najwyższego, co zostało potwierdzone ostatnio choćby w postanowieniu z dnia 15 lutego 2012 roku (sygn. akt I CZ 1/12, LEX nr 1147731). Dlatego należało podzielić niekwestionowany pogląd, iż w postępowaniu nieprocesowym w zasadzie nie ma podstaw do domagania się przez uczestnika, który poniósł określone koszty, zwrotu ich od pozostałych uczestników. Stanowisko takie uzasadnione jest niezależnością i samodzielnością udziału w tym postępowaniu każdego uczestnika (podobnie Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 26 stycznia 2011 roku, IV CZ 101/10, LEX nr 898272; w postanowieniu z dnia 10 lutego 2012 roku, II CZ 159/11, LEX nr 1162665; Joanna Budnowska, Andrzej Zieliński: Zwrot kosztów postępowania nieprocesowego, Palestra 1995/7-8/58).

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd uznał, iż brak podstaw do odstępowania od ogólnych zasad ponoszenia kosztów postępowania nieprocesowego i zasądzenia jakichkolwiek kosztów postępowania. Trudno też uznać, iż wnioskodawczyni czy uczestniczka postępowały niesumiennie lub oczywiście niewłaściwie. Miały one pełne prawo przedstawiania wszelkich dozwolonych prawem dowodów dla poznania okoliczności prawnych dotyczącej tej sprawy. Finalnie na ich wniosek Sąd zgromadził materiał dowodowy, który miał znacznie dla rozpoznania i rozstrzygnięcia wniosku.

O rozstrzygnięciu w **punkcie V** Sąd orzekł na podstawie art. 83 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 623). W toku postępowania tymczasowo z sum Skarbu Państwa wydatkowano tymczasowo kwotę 25 złotych, tytułem zwrotu kosztów przedstawienia dokumentów poniesionych przez (...) S.A. (postanowienie k. 65). Zgodnie z powołanym przepisem w orzeczeniu kończącym postępowanie sąd orzeka o poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa wydatkach. Wobec obciążenia stron postępowania kosztami postępowania związanymi z ich uczestnictwem, Sąd nakazał pobrać od wnioskodawczyni i uczestniczki kwotę po 12,50 złotych tytułem zwrotu wydatków poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa.

Mając na uwadze wszystkie przedstawione powyżej okoliczności faktyczne i treść przepisów prawa, Sąd orzekł jak w sentencji.

Zarządzenie: (...).